

РЕЦЕНЗИЯ

*на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор”
в професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ..., докторска програма
„Методика на обучението в детската градина и началното училище по домашен бит и
техника“*

на тема **ДИДАКТИЧЕСКА ТЕХНОЛОГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ИНИЦИАТИВНОСТ И
ПРЕДПРИЕМЧИВОСТ В ИЗБИРАЕМИТЕ ДЕЙНОСТИ ПО ТЕХНОЛОГИИ И
ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО В НАЧАЛНИТЕ КЛАСОВЕ**

Автор: МАГДАНЕЛА ЗЛАТКОВА ДЕЛИНЕШЕВА, докторант към катедра „Начална училищна педагогика“ към Факултета по науки за образованието и изкуствата на Софийския университет „Св. Климент Охридски“

Рецензент: проф. д.н. Нели Стойчева Димитрова, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ... (Технологично образование), Педагогически факултет на Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“

1. Кратки биографични данни за докторанта

Магданела Златкова Делинешева е завършила образованието си през 1991 г. в Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий”, Велико Търново Филологически факултет по специалност „Учител по български език и литература и английски език и литература“ и образователно-квалификационна степен магистър. През 1993 г. придобива сертификат по теория и методология на преподаването на английски като чужд език (TESOL) чрез курсове за дистанционно обучение „Юролинк”, Шефилд, Англия. През 2000 г. придобива диплома за висше образование по специалност „Маркетинг” на образователно-

квалификационна степен „бакалавър” и професионална квалификация „Икономист” в Стопански факултет на Великотърновски университет „Св.св. Кирил и Методий”, като придобива умения по микро- и макроикономика, предприемачество, бизнес комуникации, управление на маркетинга, стратегически маркетинг, маркетингови изследвания, статистика и др. От Юли 2018 продължава като редовен докторант във факултета по Науки за образованието и изкуствата към СУ „Климент Охридски“ по Технологии и предприемачество.

2.   Общо описание на дисертационния труд и на приложените към него материали

Дисертационният труд се състои от увод, четири глави, заключение, литература и приложения. Основният текст е с обем от 332 страници, от които 161 страници текст – изложение, 15 страници библиография и 156 страници приложения. Използваната литература включва 162 заглавия, от които 98 източника на кирилица и 64 на латиница. Включени са и 7 приложения. В дисертационния труд са поместени Графичното оформление на основния текст се състои от общо 25 таблици и 27 фигури.

3.   Актуалност и значимост на дисертационния труд

Дисертационният труд на Магданела Делинешева е посветен на актуален проблем свързан с развитие на инициативност и предприемчивост в избираемите дейности по технологии и предприемачество в началните класове. Това е проблем, който е застъпен в образователните стандарти не само у нас, но и по света. Тези две ключови компетентности - инициативност и предприемчивост, определят мястото на обучението по предприемачество в общообразователната подготовка, въведено със Закона за предучилищно и училищно образование (ЗПУО) през 2016 г. Така се трансформира учебния предмет Домашен бит и техника в начален етап, чрез който се въвеждат понятията от областта на икономиката, финансовата грамотност и кариерното ориентиране в учебния предмет Технологии и предприемачество. С разработването на дисертационния труд докторанта Магданела Делинешева представя и внедрява технология на обучение по предприемачество в началния етап, което оказва силно въздействие върху всички сфери на общественно-икономическия живот. Чрез изучаването на предприемачеството се формират качества и умения, необходими за осъществяване на успешна предприемаческа дейност, която води до успешната реализация на всеки човек в съвременното динамично развиващо се общество.

4. Методология на изследването

Докторанта Магданела Делинешева умело е подбрала изследователските методи, които са: проведени анкетно проучване, педагогически експеримент и експертна оценка.

За постигане на целта на дисертационния труд Магданела Делинешева провежда анкетно проучване, свързано с мнението и отношението на началните учители към обучението по предприемачество на базата на което разработва модел на дидактическа технология, която включва и учебни материали за обучение по предприемачество като занимание по интереси в 3 клас и 4 клас. След апробиране на модел на дидактическата технология докторанта провежда три експеримента – констатиращ експеримент за установяване на входно ниво на изследваните експериментална и контролна групи, формиращ експеримент – обучение по разработения авторски модел и заключителен експеримент за установяване на изходно ниво и провеждане на експертна оценка. **Така проведено педагогическото изследване напълно покрива критериите за дисертационен труд и ясно отразява приносите на докторанта.**

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Основния текст в дисертационния труд е изложен в четири глави в правилно съотношение

В първа глава се разглеждат научно-теоретични основи на обучението по предприемачество. Магданела Делинешева умело представя същността на предприемачеството като социално-икономическо явление и същност на обучението по предприемачество. Направен е преглед на основните подходи в обучението по предприемачество, като са маркирани философските основи на педагогическата теория, върху която стъпват те – прогресивно образование, конструктивизъм, ученето чрез опит, проектно и проблемно базираното обучение и др., **което е принос на докторанта.**

Във втора глава докторанта разглежда обучението по предприемачество в начален етап на българското училище, като прави кратък преглед на обучението по предприемачество в българското училище след 1990 г.; разглежда стратегическите и нормативните документи, които определят рамката на политиките за обучението по предприемачество в българското училище и се извеждат предизвикателствата пред обучението по предприемачество.

В трета глава на дисертационния труд е представена авторска дидактическата технология за изграждане на инициативност и предприемчивост в начален етап, която е и апробирана, **което е оригинален авторски принос на докторанта.**

Представена е методологическата характеристика на изследването, като целта, задачите, обекта, предмета и хипотезата напълно адекватно са структурирани и отговарят на разработвания от Магданела Делинешева проблем в дисертационния труд.

В четвърта глава е представен анализа на резултатите от педагогическото изследване, което се базира на предварително анкетно проучване, педагогическия експеримент и експертната оценка на учители.

Така структуриран и изложен дисертационния труд представя едно задълбочено изследване на проблема за развитието на инициативността и предприемчивостта в избираемите дейности по технологии и предприемачество в началните класове, което несъмнено трябва да бъде внедрено в учебния процес.

6. Научни приноси на дисертацията

В дисертационни труд Магданела Делинешева **правилно определя и извежда научните приноси**, които са:

1. Картографиране (мапинг) на учебната документация по технологии и предприемачество спрямо Европейската рамка на предприемаческата компетентност, в резултат на което са идентифицирани съществуващите пропуски и слабости и са изведени необходимите за възрастовата група знания, умения и отношения. Картографирането може да служи като основа за бъдеща ревизия на учебната документация.

2. Въз основа на картографирането е създадена концепция за съдържанието на обучението по предприемачество в начален етап, отразена в авторска учебна програма и апробирана в рамките на педагогическия експеримент.

3. Създадена и апробирана е авторска дидактическа технология за обучение по предприемачество, която има доказано положително въздействие върху изграждането на инициативност и предприемчивост при ученици от 4. клас, установено на база на проведения педагогически експеримент през 2021 г.

4. Създадено и публикувано е авторско учебно помагало, включващо книга „Малки разкази за предприемачи“ и работни листове към нея, чрез които се осъществява дидактическата технология.

5. Разработени са критерии и показатели за оценяване на знанията и уменията, свързани с инициативността и предприемчивостта като ключова компетентност.

6. Разработени са методически насоки за обучение по предприемачество чрез прилагане на дидактическата технология, съдържащи информационен базис за включените икономически теми и понятия.

7. Разработване и прилагане на авторска обучителна програма за повишаване на квалификацията на учителите и тяхната педагогическа компетентност в преподаването на предприемачество в начален етап

7. Публикации

Публикациите свързани с дисертационния труд са много над на изискуемия брой по минималните национални изисквания. Това показва, че Магданела Делинешева много добре е популяризирала разработения проблем в дисертационния труд.

8. Препоръки

По-скоро препоръките ми към Магданела Делинешева са в аспект популяризиране на значимия принос зад пределите на България, имайки в предвид чуждоезиковите езиковото умения. Трябва да се популяризират експериментално доказаните резултати сред колегите в чужбина.

9. Лични впечатления

Магданела Делинешева е човек с доказани професионални качества у нас и в чужбина. Нейното развитие е една градация на надграждащите ѝ компетенции в сферата на предприемачеството. Тя е колега, на който може да се разчита както на професионална, така и на етична, и човешка измеримост. Пример е за толерантност.

10. Заключение

В заключение считам, че представения дисертационен труд съответства на изискванията за присъждане на образователна и научна степен „доктор“. Изразявам своето положително становище и предлагам на членовете на Научното жури на **Магданела Златкова Делинешева да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ..., докторска програма „Методика на обучението в детската градина и началното училище по домашен бит и техника“**

17.09.2022 г.

Рецензент:

/проф. д.н. Нели Димитрова/